

Vychovej si svého developera

Kristýna Drápalová

LIDOVÉ NOVINY

Developerská společnost Central Group by novou rezidenční čtvrtí na Kavčích horách mohla začít stavět třeba hned. Před pár lety totiž odkoupila již hotový projekt se stále platným stavebním povolením. „Vrtalo nám však hlavou, jestli tam neudělat něco reprezentativnějšího. Je to nesmírně zajímavý pozemek, a tedy i šance vytvořit něco unikátního,“ říká Eva Koláčková z Central Group. Nechali si proto zpracovat další dva návrhy, ani jeden je však nenadchl. Tudíž se v létě 2013 rozhodli vyhlásit neoficiální architektonickou soutěž. Do ní pozvali osm ateliérů: ani mezi jejich návrhy však nenašli ten pravý.

„Mezitím ovšem proběhla transformace Útvaru rozvoje města na Institut plánování a rozvoje, kde vznikla kancelář projektů a soutěží. Tak jsme se rozhodli, že je požádáme o pomoc,“ vysvětluje Koláčková. Ve spolupráci s Institutem plánování a rozvoje (IPR) a památkáři se pustili do přípravy architektonického klání. Soutěž pod hlavičkou České komory architektů garantuje transparentnost, ale nese s sebou také množství jednání, papírování i finančních nákladů – a standardem bohužel není ani u veřejných budov.

Do soutěže pozvali deset českých ateliérů – a do poroty kromě architektů i zástupce radnice Prahy 4 a dvou pražských památkářských institucí. Ale ouha: tehdejší vedení městské části sice postup ocenilo, odmítlo však do poroty zástupce vyslat – prý nemají ve svých řadách kompetentního architekta či urbanistu. Účast odřekli i památkáři. Porota, složená z architektů, zástupců IPR a developera, vybrala projekt renomovaného autora Josefa Pleskota. Mezitím se však změnila politická reprezentace – a veškerá jednání se tak znovu rozbíhají.

Kdosi jako d'ábel

Poučení? Praha je ve snaze o smysluplnou spolupráci se soukromými investory zatím poněkud neohrabaná – neumí

vytvořit prostředí, v němž by respektování platných pravidel a seriózní postup vedly k oboustranné spokojenosti.

Fakt, že se ve městě staví, přitom samozřejmě není výmyslem developerů. Do měst se stěhuje stále více lidí, rostou tedy i prostorové nároky. Mění se způsob rodinného soužití i to, čím a kde si vyděláváme: nepracujeme už v továrnách, ale v kancelářích a místo třígeneračních domků „firčí“ garsonky. Budovy navíc stárnou a dožívají.

„Zhruba polovinu zakázek ve stavebnictví zadává stát, zbytek jsou soukromí investoři,“ říká ekonom Aleš Rod z Centra ekonomických a tržních analýz. „Hlavní část z toho však tvoří investice do dopravní infrastruktury, jako jsou stavba dálnic či modernizace železničních koridorů.“ Výstavba bytů, kanceláří, obchodních domů a dalších městských budov je tak z drtivé většiny záležitostí soukromých investorů. Těm by město mělo nastavit jasná a kvalitní pravidla – a pak jim být spolehlivým a sebevědomým partnerem.

To se zatím – kulantně řečeno – nedařilo. Developerské podnikání u nás proslulo napojením na kmotrovské struktury, netransparentním vykupováním pozemků od města, uplácením během územního a stavebního řízení. Kvůli maximalizaci zisku developeri bourají, náklady tlačí co nejnižší, pozemky využívají na doraz. Výsledek: necitlivá a agresivní architektura, sterilní sídlištní komplexy bez občanského vybavení, naštvaní sousedé. Zkrátka – z developera se v kolektivním vědomí stala jakási moderní verze d'ábla. Je mocný, cílevědomý, bezskrupulózní, hamižný, korumpující.

V zahraničí přitom běžně najdeme čtvrti, za jejichž rozkvětem stojí právě soukromí investoři. Zásadní jsou jejich finance pro regeneraci brownfieldů – zmínit lze třeba ceněné hamburské Hafen City. Často si mohou dovolit angažovat špičkové architekty a v součinnosti s nimi pak hledat inovativní řešení například v oblasti ekologické udržitelnosti.

Pro pozitivní příklady ostatně nemusíme jen do zahraničí: za proměnou Karlína ze zanedbaného území v jednu z nejoblíbenějších pražských čtvrtí s mnoha citlivými konverzemi industriálních staveb stojí developer Serge Borenstein se společností Karlín Group. „V Karlíně půsíme dvě desetky let. Nemůžeme si dovolit udělat projekt, zneprátelit si místní a zmizet pryč,“ říká manažerka Karlín Group Hana Samuelová. „Zasazujeme se třeba o revitalizaci Negrelliho viaduktu, podporujeme místní masopust, organizujeme architektonické procházky,“ vypočítává. Spolu s dalšími karlínskými společnostmi pak založili Konsorcium Pro Karlín, které se skrze podporu různých projektů snaží zlepšovat kvalitu života v této čtvrti.

Jedno je však zřejmé. „Development nepřináší městu benefity sám od sebe, město k tomu musí vytvořit podmínky,“ říká Greg Clark, jedna z urbanistických celebrit, které v červnu navštívily Prahu v rámci konference reSITE.

Volání po pravidlech

Zahraniční zkušenosti ukazují, že trumfy drží obvykle v rukou politici, nikoli developeri. Coby majitel klíčových pozemků může město při prodeji uzavírat smlouvy o jejich budoucí podobě a využití. Vytváří a schvaluje územní plán i dílčí regulační plány čtvrtí. Vydává stavební předpisy. A je jedním z aktérů schvalovacího procesu.

„Nejhorší problém stavění v Praze je, že absolutně chybí pravidla,“ říká Petr Palička. Nejde přitom o nespokojeného občanského aktivistu – Palička je ředitel developerských aktivit společnosti Penta. „Klíčové tři dokumenty teď v Praze prakticky nejsou: ať už strategie rozvoje, nové pražské stavební předpisy, nebo územní plán, který by za něco stál. To vnáší obrovskou nejistotu, nemůžete projektovat, hrozí, že to všechno vyhodíte. A ještě se o tom nemáte s kým bavit.“

K Paličkovi se připojuje v úvodu zmínovaná Eva Koláčková: „Za normálních okolností by město mělo mít územ-

ní plán a jasné stavební předpisy. Stavět v Praze je dnes nesmírně komplikované – ale to vám řekne asi každý.“ Co do volání po jasných pravidlech se tak developeři – tedy minimálně někteří – shodují s aktivisty i odborníky.

„Současný územní plán je technokratický materiál: opírá se o nožičky koeficientů podlažních ploch, o koeficienty zeleně a podobně. Úplně v něm však chybí ohled k prostorové struktuře města. Jenže se všemi těmi koeficienty se dá umně žonglovat – ten plán nenastavuje jasná pravidla,“ vysvětluje architekt Jaroslav Zima z ateliéru D3A. „Kdyby byla pravidla tužší ve směru k prostorové struktuře, bylo by to pro město mnohem lepší. Bylo by zřejmé, do jakých mantinelů se musí developer vejít. Myslím si, že ve výsledku by to bylo efektivnější i pro developery: věděli by, kde musí dodržet uliční čáru a jak musí být vysokí – a měli by pak jistotu, že když dodrží taková základní pravidla, nebude je nikdo v územním řízení napadat.“

„Jasná a srozumitelná regulace, po níž volají radnice, spolky i developeři, je důležitým krokem vpřed. Pro zásadní změnu ve stavebním rozvoji města je však třeba jít ještě dál,“ doplňuje ho Martin Veselý z iniciativy Prague Watch. „Bud' transparentně zpoplatňovat zvyšování koeficientů zastavitelnosti území, aby město mělo více prostředků na budování občanské vybavenosti, anebo její vybudování stanovit developerům jako závaznou podmínku pro získání povolení. Není to žádný ‚komunismus‘, ale princip běžně používaný v západoevropských městech.“

Drahá nejistota

O zmateném územním plánu již byla řeč, možná ještě závažnějším problémem jsou však stavební předpisy. Během posledního roku v Praze platily postupně troje různé. Nejprve magistrát schválil zcela novou stavební vyhlášku – pražské stavební předpisy (PSP). Do té doby platná vyhláška totiž skrze různé hygienické normy (nutný odstup budov, ozáření, oslunění) bezděky zamezovala stavět tak, aby vznikalo příjemné kompaktní město – la Vinohrady či Holešovice. Nové stavební předpisy se však kvůli regulaci reklamy staly trnem v oku vlivné

billboardové lobby. Ministerstvo pro místní rozvoj pak jejich platnost pro údajná procesní pochybení pozastavilo a platit začala vyhláška celorepubliková. Praha nyní předpisy novelizuje – a ministerstvo pro místní rozvoj zároveň v novele stavebního zákona usiluje o to, aby metropole o privilegium vlastních předpisů přišla.

To vše – spolu s neschopností o chystaných stavbách včas informovat veřejnost – se projeví na délce schvalovacího procesu. Zatímco v Německu po podání žádosti na příslušném úřadě čekáte zhruba osm až dvanáct měsíců, v České republice se vše může táhnout léta. Většina developerských projektů je přitom financovaná úvěry, které nejistota výrazně prodražuje – čímž však roste i tlak na maximální využití pozemku.

„Přestávají sem proudit zahraniční investice, je to pro investory moc velké riziko,“ dodává ekonom Aleš Rod, který se dopady právní nejistoty ve stavebnictví dlouhodobě zabývá. „A řada českých firem, které by zde rády investovaly, pomalu začíná směřovat do zahraničí. Věc má navíc i sociální hledisko: stavební firmy jsou významný zaměstnavatel. A my si musíme uvědomit, že na stavebním trhu hledají uplatnění specifické skupiny lidí. Když ti lidé ztratí práci nebo vidinu zakázek, tak v podstatě končí.“

Opožděný konec „devadesátek“

Divoká devadesátá léta, kdy bylo možné skoro vše, v Praze skončila až s ekonomickou krizí po roce 2008. Dříve bylo možné stát se (developerem) téměř nadivoko, prakticky s prázdnou kapsou: k pozemku se dalo při „šikovnosti“ přijít snadno, zákulisně si pak vyřídit povolení, postavit „střelit“ byty a jít dál. Bankám leckdy stačilo, když měl (developer) k dispozici pouhých sedm procent vlastních prostředků z plánovaných investic. Takové společnosti ovšem vlekly krizi, která po roce 2008 stavebnictví postihla, nepřezily. Zbyli tak spíše velcí hráči, kteří mají k dispozici dostatečný vlastní kapitál. Jistota v zádech jim pak umožňuje o krapet méně dravý, pragmatický přístup. Proměnou prošly i radnice. Ubývá povoleností, známé z časů Bémových kmotrů. Pryč je éra, kdy Praha vesele rozprodá-

vala své pozemky (náměstek pro územní rozvoj Matěj Stropnický dokonce uvažuje o opětovném skupování). „Jedna z metod, jak vyvážit zájmy všech zúčastněných stran, je participativní plánování. Jako jedna z prvních městských částí se ho chystáme zavést, máme již připravený pilotní projekt,“ říká Lukáš Budín, zástupce starosty Prahy 5. „Dále je důležité, aby na stavebním úřadu pracoval profesionální tým úředníků, protože jen kvalitní práce úřadu může všechny pokusy o transparentnost dovést do zdárného konce.“

A konečně: „Nastal pohyb na poli poptávky, začíná jít více i o kvalitu,“ říká Jan Ludvík z Karlín Group. „Když nemají o kvalitní architekturu zájem klienti, těžko ji lze čekat od developerů. Je to tedy i o postupném vzdělávání společnosti.“ To potvrzuje i Petr Palička z Penty: „Když dneska prodáváte byty, určitě rozhoduje cena. Ale lidé se čím dál víc zajímají o to, kde to je, jak to vypadá. I firmy si dnes mohou vybrat a dávají přednost kvalitě. Je to společenský pohyb.“

Žádná z výše popsaných tendencí není masová a situaci sama o sobě nespasí. Přesto se dá doufat, že z jejich synergie by se opravdu mohla zrodit nová forma spolupráce mezi městem a stavebníky.

Na Smíchově by měla vyrůst celá nová čtvrť – s byty, kancelářemi a obchody, ale i školou, pěší zónou, novým náměstím a autobusovým terminálem. Co je ovšem důležité: namísto starého nákladového nádraží má vzniknout klasické město se sítí ulic a náměstí a pestrou směsí funkcí – žádné obří monofunkční solitéry. Něco takového se v Praze podařilo realizovat naposledy na konci 90. let, shodou okolností také na Smíchově, již zmiňovanému ateliéru D3A v areálu ABC Anděl Business Center.

Právě projekt Smíchov City by mohl být jednou z prvních vlaštovek obratu ve vztahu města a developerů. Investor – Sekyra Group – se budoucí podobu čtvrti rozhodl hledat v architektonické soutěži. „K projektu jsme přizvali i zástupce Institutu plánování a rozvoje, abychom rozhodovali společně s městem. Považujeme to za jistý pilotní model spolupráce, jak by to mohlo probíhat i v budouc-

nosti,“ říká Luděk Sekyra. Sekyra Group si nejprve zadal u studia A69 vypracování urbanistické koncepce. Na severní část území, kde se bude stavět nejdříve, uspořádal architektonickou soutěž. Tu vyhrála kancelář Kuba Pilař architekti – ovšem s doporučením, aby se na navrhování jednotlivých domů kvůli větší diverzitě podíleli i další autoři.

Děravá jako ementál

„Investor několikrát řekl, že chce, aby to vypadalo jako normální město. Bylo to přímo v zadání,“ komentuje architekt Zima průběh soutěže na podobu Smíchov City. „Myslím, že už si uvědomují, že na trhu panuje jakási únava z divných soliterních domů, kterých je všude plno. Lidé chtějí zase bydlet ve městě – ve městě jako z 19. století, jenom moderním.“

Nová smíchovská čtvrť se začne stavět napřesrok. Jestli se opravdu podaří dojít k inspirativnímu výsledku, ukáže budoucnost. Může to být důležitý precedent: Praha je totiž děravá jako ementál. V blízkosti centra města je mnoho brownfieldů, území již nepoužívaných nádraží či továren, čekajících na transformaci. Jedním z hlavních problémů Prahy je totiž rozvolněná zástavba satelitních domků a skladových hal na kraji města, která původní volnou krajinu mění v cosi, co není ani opravdovým městem, ale ani loukou nebo polem. Městskou kasu taková zástavba stojí značné náklady na kilometrech nových silnic a inženýrských sítí. Zásadní je také dopravní a ekologická zátěž tisíců automobilů, které rezidenty satelitů denně vozí do centra.

Urban sprawl, česky sídelní kaše, není žádný typicky český neduh – problém řešilo i mnoho zahraničních metropolí. Jako lék se osvědčilo soustředit výstavbu z okrajů opět do nitra města. Ukázalo se totiž, že dobré město je takové, v němž mají lidé všude blízko a které tvoří čtvrti se smíšenými funkcemi bydlení, služeb i obchodů. Městem krátkých vzdáleností však může být jen sídlo s určitou hustotou, protože jinak se služby a obchody neuživí. V Praze žije na čtverečním kilometru v průměru 2 534 lidí. Ve Vídni 4 132. V Kodani 6 015. A v Barceloně 16 096. Záleží samozřejmě na metodice

výpočtu, Praha je však každopádně velmi „řidkým“ městem. Velký podíl na tom mají právě území zčásti již nepoužívaných nádraží, jako je tomu v případě smíchovského, žižkovského, Masarykova či stanice Bubny-Zátory. Nejsou to totiž žádné drobnky: jen Bubny mají 105 hektarů, zatímco celé Staré Město jich má 129.

V zahraničí se při transformaci nádraží osvědčil postup, kdy město připraví takzvaný masterplan. Ten určí, co by kde mělo stát, jak má vypadat dopravní řešení a také čím se začne a co přijde na řadu později – často jde o projekty na celé dekády. Developerské společnosti se potom starají o převedení projektu do reality. Města si též mohou založit vlastní developerskou společnost, která zařídí veškerou dokumentaci a investorům prodává jednotlivé parcely s infrastrukturou a předpisy z regulačního plánu. Ostatně právě tak za Rakouska-Uherska vznikaly i čtvrti jako Karlín či Vinohrady. Dnes si to Praha dovolit nemůže: většinu svých pozemků v transformačních územích stačila odprodat, případně to udělaly České dráhy, které jsou vlastníkem velké části rozvojových ploch. O to důležitější je tedy kultura vzájemné spolupráce a zbývající nástroje, které město má.

Regulace, iniciace, vize

Developeri mají nad městem jednu zásadní výhodu. Mají většinou docela jasno, o co jim jde – a pak si za tím více či méně pragmaticky jdou. Město má s prosazováním svých zájmů vždy více práce už proto, že je těžké shodnout se na tom, co to ten veřejný zájem vlastně je.

Jedním z pokusů o formulaci zájmů Prahy má být nový územní plán, zvaný metropolitní. Ten si za cíl klade přehlednit celý systém pražského územního plánování – proto vznikl společně s pražskými stavebními předpisy. Chce být nejen regulativem, ale i formulací cílů celku: zamezit rozlézáni města do polí, chránit volnou krajinu, podpořit stavění ve stávajících hranicích města, zajistit lepší prostupnost veřejných prostranství. Stanovit chce také řád (či kompozici města), tedy říci, co tvoří identitu města a jaké fenomény určují jeho tvář, a je proto třeba je chránit.

Jeho tvůrci se rozhodli nenavazovat na způsob, jakým se u nás územní plány dělaly dosud. Zatímco do této doby šlo hlavně o regulaci funkce té či oné parcely, metropolitní plán chce perspektivu obrátit: místo soustředění se na funkci plánované stavby má zajistit především to, aby se smysluplně zapojila do svého okolí. Pomoci tomu má i rozčlenění města do zhruba osmi set lokalit (např. Letenské sady nebo kolonie V Rybníčkách). Těm bude přidělen popis jejich charakteru, který musí být zachován.

Po letech, kdy radnice bez diskuse s občany schvalovaly změny územního plánu ve prospěch developerů, provází přípravu nového plánu pochopitelné napětí (o to větší, když pracuje s dosud nevyzkoušenou metodikou). Právě územní plán je totiž pomyslnou páteří zájmu Pražanů o svoje město: ještě v Bémových dobách se k jeho novele sešlo osmnáct tisíc (!) připomínek. Vznikl o něm i časosběrný dokument: film Bena Tučka Plán mapuje nekalosti i rozbourené emoce, které dění kolem onoho plánu v posledních pěti letech provázely.

Příprava nového plánu bude zároveň lakmusovým papírkem toho, zda jsme vůbec schopni k nějaké sdílené vizi dospět a nacházet společnou vůli k jejímu naplňování. Jakékoli směřování do budoucnosti totiž vždy stojí na jednom předpokladu: že jsme schopni se na něčem domluvit a dohodu potom dodržovat. A jestli něco české politické – i občanské – kultuře schází, je to právě schopnost kultivovaného dialogu. Plánování a tvorba města je přitom oblastí, kde se střetává velké množství lidí s velmi odlišnými zájmy: politici s odbornou veřejností, aktivisté s developery. Rozhodnuto tedy ještě není nic – ale snad se blýská na lepší časy.

[DRÁPALOVÁ, Kristýna. Vychovej si svého developera. In: *Lidové noviny* 8. 8. 2015, příloha Orientace © 2015 MAFRA, a. s. Přetištěno se souhlasem vydavatele.]

Vysoká pec č. 1 byla první významnou stavbou, kterou se podařilo v roce 2012 oživit v Dolní oblasti Vítkovice. V nefunkčním průmyslovém monumentu byla vytvořena naučná prohlídková trasa vrcholící vyhlídkovou plošinou. Už to samo o sobě byl úctyhodný výkon: strhující pohled do útrob monstra i na Beskydy, které se zdály být najednou skoro součástí města. Jenže jim to nestačilo.

Vizionářský investor Jan Světlík a architekt Josef Pleskot se rozhodli vydat výš. Chtěli vychladlou pec znovu rozpálit ještě jedním, více než dvacetimetrovým objektem, v němž by byla restaurace a klub a všude kolem pozorovatelná. Tady jsem se svou fantazií narazil. Neuměl jsem si představit, jak něco takového dostat do šedesátimetrové výšky, jak zajistit všechny sítě, instalace, rozvody...

Inspirace ruskou avantgardou

Po třech rocích, jež uplynuly od doby, kdy jsem předpokládal, že budovatelé Dolní oblasti pochopí neproveditelnost nástavby, sedím v kavárně. Město pod mnou jako na dlani. Nekonečný horizont. Doslova, do písmene. Osídlení vysoké pece! Nad Café Bolt Tower je ještě klub a nad ním vyhlídková terasa.

Kolem skleněného válce, jenž má podstavu devatenáctihranného mnohoúhelníku, se obtáčí v šestiprocentním sklonu vnější lávky spojující jednotlivé úrovně. Chodí po nich především lidé milující výšky. Pevné jádro nástavby je z oceli a nachází se v něm výtah, točité schodiště i toalety. Všechno propojuje a pohromadě drží soustava nosníků, podpěr, lanek a táhel, které jsou natolik sofistikované, že jsou samy o sobě krásné a dávají objektu konstruktivistickou estetiku nepodléhající módě, neboť vychází z podstaty stavby.

Nespadlo to z nebe. Projekční přípravy začaly v roce 2011 a skončily v roce 2013. Samotná realizace – tedy fáze zhmotňování idejí – byla svého druhu montážním sprintem, zahájeným v červnu 2014 a ukončeným v dubnu letošního roku, tedy po 10 měsících.

Nástavba se jmenuje podle nejrychlejšího běžce světa Bolt Tower, což vyplynulo z veřejné soutěže vypsané na její název. Jamajský atlet Usain Bolt (shodou okolností bolt znamená česky šroub), držitel světových rekordů v závodech na 100, 200 metrů a rovněž ve štafetě na 4 x 100 metrů, věž osobně navštívil 24. května před závodem o Zlatou tretru. Důkazem je jeho podpis ve výšce 345 metrů nad mořem. Na fotografiích vypadá vyjukaně, jako by měl závratě.

Josef Pleskot se však inspiroval někde úplně jinde, Věží třetí internacionály od Vladimira Tatlina, kterou ruský avantgardní architekt vymyslel v roce 1920. Měla být vysoká 400 metrů, složená z dvojitého spirálového pláště, v jednom směru vstříelného, v druhém nakloněného. Zůstalo jenom u třímetrového modelu.

Tatlinův záměr byl čirou utopií, podobně jako sny o beztřídní společnosti. Josef Pleskot pokládá Tatlinův projekt za nadčasové dílo, srovnatelné s Picasovou Guernikou, nicméně ve své nástavbě sleduje odlišnou významovou rovinu, spojenou s jiným étosem doby: „V očekávání, že na konci není kulturní zmar, ale naděje a víra, že lidský duch je nejsilnější obnovitelnou energií.“

Místo s novou identitou

Josef Pleskot uskutečnil v Dolní oblasti během pěti let soubor rozmanitých staveb, které se kvalitou a originalitou mohou měřit s produkcí nejvýznamnějších zahraničních architektonických kanceláří. Nemohl opisovat. Takovou konverzi jeden architekt ještě neprováděl. Proto čerpal z paměti místa tak, jako se ještě nedávno těžilo uhlí ve zdejších dolu Hlubina, aby bylo možné zásobovat vysoké pece.

Každá stavba má odlišnou historii i účel, u každé uplatnil originální přístup, protože řešil jedinečné téma. Ať už se jedná o metamorfózu vysoké pece, konverzi plynojemu na multifunkční halu, ať už jde o novostavby Světa techniky, energocentrály, návštěvnického centra, nebo o rekonstrukci bývalých šaten dolu Hlubina na klub Heligonka, tak začínal znovu od nuly. Proto nejsou chladné a jaksi mechanicky chudokrevné.

Nevytvářel do sebe zahleděné solitéry, ale stavby řešené úsporně, s ohledem na co nejmenší náklady a ekonomii provozu. Stejně tak jsou zásadní prostranství mezi jednotlivými objekty a cesty: původní a zapomenuté – jako třeba Jantarovou stezku – znovu obnovil, jiné domyslel tam, kde chyběly, nebo je nechal protáhnout, jako se stalo v případě Ruské ulice, kterou se podařilo propojit s Místeckou třídou.

Dolní oblast se stala něčím, k čemu nelze v Česku najít protějšek; postindustriální areál přestal být kulisou dobrou leda pro apokalyptické filmy, ale je to místo, s nímž se může každý, kdo nemá předsudky, snadno ztotožnit. Přítomnost a minulost mu přinesly novou identitu, která se bude ještě prohlubovat.

[WOLF, Petr. Koruna nad Ostravou. In: *Hospodářské noviny*, 14.–16. 8. 2015, příloha Ego © 1996–2015 Economia, a. s. Přetištěno se souhlasem vydavatele.]

Vedra = revoluce v bydlení

Pavel Švec

DNES

Letošní vedra ukázala, že domy a česká města nejsou dostatečně připraveny na předpokládané oteplení planety. Lidé trpí v ulicích i doma. Proto budeme stavět jinak. I města částečně změní svou podobu.

Úmorné sucho, tropická vedra monotónně přepisující teplotní rekordy či nebývale horké letní noci způsobily, že mnozí Češi hledí do budoucnosti s hrůzou.

Zejména život ve městě je nesnesitelný. A co teprve až se splní prognózy klimatologů a za čtvrt století vzroste průměrná teplota v Česku o dalších 2,5 stupně?

Je zřejmé, že budeme muset stavět jinak. Změní se domy a částečně i urbanismus měst. Vědí to experti a uvědomuje si to i česká vláda. Napovědět, jak dál, může nyní dokončovaná studie, která poslouží vládě při tvorbě strategického plánu nazvaného Adaptace na změnu klimatu v České republice.

„Ze studie vyplývá, že bude nutné od základů změnit dnes běžně zaběhnutý systém výstavby domů. Technologie a znalosti nutné k této změně jsou sice

dnes již dostupné, ale bohužel v praxi se dostatečně nevyužívají,“ upozorňuje spoluautor studie a analytik iniciativy Šance pro budovy Michal Čejka.

Co z toho plyne? Dům budoucnosti bude mít v první řadě o mnoho kvalitnější tepelnou izolaci. Ta nejenže v zimě nepustí teplo z domu, ale v létě zajistí chládek uvnitř. Nabízejí se materiály, kterým dnes projektanti říkají kosmické. Trefně. Aerogel se třeba používá jako izolant a zachycovač kosmického prachu v raketoplánech. Je třikrát efektivnější než běžně užívaný polystyren. Ještě lépe je na tom až pětikrát účinnější vakuová izolace, což je v podstatě deska, z jejíž vnitřní výplně je odčerpán vzduch.

Stavebníci se zcela určitě nevyhnou ani dnes módním nanotechnologiím. Nanovlákna totiž rovněž dovedou zabránit pronikání tepla do interiéru velmi účinně.

Stále úpornější letní vedra promluví i do vzhledu domů. Okna budou ještě více stíněna už na fasádě či před ní. Různé rolety, okenice, slunolamy či markýzy ovládnou ulice českých měst.

Často bezúčelnými obrovskými okny až na podlahu budou architekti šetřit. Tady tedy rozhodně neplatí pořekadlo, že čím větší, tím lepší. Sluneční paprsky – jako největší zdroj tepla – totiž mají o mnoho větší možnost proniknout do budovy než u klasických oken s parapetem.

Zapomeňme na obyčejná skla osazená v okenních rámech. Dokonce i ta moderní v současnosti užívaná reflexní budou nahrazena třeba samozatmavitelnými. Skla díky tepelné či chemické reakci nebo elektrickému napětí za slunečna se sama od sebe výrazně ztmaví a sníží tím svou tepelnou propustnost. V zimě naopak zůstanou světlá a slunce do místnosti pustí.

Nové technologie samozřejmě výrazně promluví i do větrání a ochlazování budov.

Už ne další roztahané satelity

Podle nedávné studie Matematicko-fyzikální fakulty UK potrápí největší

nárůst veder lidí žijící v oblasti mezi Znojmem a Hodonínem a rovněž Pražany a Brňany. Dvě největší česká města totiž během několika letošních týdnů připomínala rozpalený kotel.

„Na klimatické změny bychom se měli co nejdříve připravit, i když vlastně pořád nevíme, oč přesně půjde. Můžeme se přitom vydat dvěma opačnými směry. Buď se chystat na tropická vedra klimatizací, nebo se naopak raději přizpůsobit a držet se osvědčených receptů, podle nichž se stavěla města v dobách, kdy byly technologické možnosti nedostupné a energie drahá,“ naznačuje urbanista Karel Maier.

Není v tom nic převratného. Stačí přestat budovat ekologicky a energeticky nejhorší modely osídlení a stavění v krajině, které dnes hlavně v okolí měst budujeme nejraději. Tedy roztahané satelity rodinných domků, obrovské vybetonované areály nákupních, logistických a výrobních center a širokánské ulice mezi nimi.

„V budoucnu si budeme vážit každého metru půdy, každého stromu a každé louže vody ve městě, na vesnici i v krajině. A namísto klimatizované prosklené parády si pořídíme zelenou střechu a jímku na dešťovou vodu,“ předpovídá Karel Maier a naznačuje další fenomén architektury měst budoucnosti.

Vegetace obklopí celý dům

Zelené střechy. Jejich největším nedostatkem je hmotnost a nároky na údržbu. Firmy však už dnes vyvinuly systém, který je až desetkrát lehčí a přitom zadrží čtyřikrát více dešťové vody, což ulehčí péči.

Analytik Michal Čejka dále předpokládá, že v Česku se začnou objevovat budovy s živými rostlinami dokonce na svislé fasádě. Ty už ve světě znají. I když jde zatím stále spíše jen o designové výstřelky. Určitých změn se však dočkají i česká města. Příklady necht podle urbanisty Petra Klápště okoukají v suchých a horkých částech světa, jako je třeba Středomoří či Blízký východ. „Tam je zástavba obvykle velmi kompaktní, s úzkými ulicemi, které poskytují stín a nevytvářejí otevřenou rozpalenou výheň,“ vysvětluje urbanista.

Tradiční městské bloky v budoucnu domy již zcela neuzavrou. Minimálně na dvou místech bude mezi nimi mezera, aby tudy mohl proudit vzduch. A i lidé, kteří v nich na rozdíl od chodníku snáze naleznou stín. Koneckonců takhle nějak už projektují novou čtvrť v pražských Bubnech.

„Rovněž by bylo rozhodně zapotřebí vysazovat více zelených ploch. Parků, alejí a podobně. Budeme ovšem muset více zvažovat, jaký druh vegetace zvolíme. Rostliny náročné na zavlažování určitě nejsou ekologicky ani ekonomicky vhodným řešením,“ doplňuje Klápště.

Stromy vrhají spásný stín a přirozeně ochlazují městské bulváry. Trávník v parku po letní bouřce udrží vodu, která by se jinak po vydlážděném náměstí nebo silnici okamžitě svezla do kanalizace nebo bleskově vypařila.

Trávníky uschnou, lípy zmizí

Nicméně Petr Kuták z oddělení urbanistické zeleně města Plzně upozorňuje, že všechny atraktivní travnaté plochy budou muset být v horké budoucnosti uměle zavlažované. „Na některých místech v létě tráva vůbec neporoste. Bude daleko náročnější udržet květinové záhony. Změní se i druhová skladba keřů a stromů. Budou se více uplatňovat suchomilné stromy z jižnějších částí zeměkoule. Například dřezovce, jerlíny, katalpy, jírovce, platan,“ vyjmenovává.

Z rozpalených měst naopak vymizí druhy, které potřebují při růstu větší vlhkost půdy. Velmi citlivé jsou třeba tuzemské druhy lip. Lípa srdčitá a velkolistá. Nahradí je například odolnější lípa stříbrná.

„Při extrémních vedrech nyní ve městech usychají nejen nově vysazené dřeviny, ale také velké odrostlé stromy, jako jsou javory, břízy, lípy,“ doplňuje výčet Kutáková kolegyně Martina Kovářiková.

[ŠVEC, Pavel. Vedra = revoluce v bydlení. In: *Mladá fronta Dnes*, 1. 9. 2015 © 2015 MAFRA, a. s. Přetištěno se souhlasem vydavatele.]

-tb-

Ministryně Šlechtová má připraveno 235 milionů na regulační plány

Jednou z priorit ministryně pro místní rozvoj Karly Šlechtové je co nejrychlejší zprostředkování financí, které umožní další rozvoj regionů. Proto Ministerstvo pro místní rozvoj vyhlásí do konce září 2015 dalších šest výzev k předkládání projektů v Integrovaném regionálním operačním programu (IROP). Týkají se regulačních plánů, aktivit vedoucích k úplnému elektronickému podání, vysoce specializované péče v oblastech onkogynekologie a perinatologie, provozních a animačních výdajů místních akčních skupin a deinstitucionalizace sociálních služeb. Jako první bude 16. září 2015 vyhlášena výzva na „Regulační plány“.

Po prvních dvou výzvách, které byly vyhlášeny v červenci 2015, bude vyhlášena 16. září 2015 výzva č. 3 „Regulační plány“ spadající pod specifický cíl 3.3 Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje. Žadatelé, obce s rozšířenou působností, si mohou od dnešního dne připravovat žádosti o podporu a od 1. října 2015 do 31. března 2017 je mohou předkládat k hodnocení. Projekty pak budou hodnoceny průběžně podle data podání žádosti. Realizace projektů musí být dokončena nejpozději do 31. prosince 2019.

„Podpora bude směřovat na zpracování regulačních plánů pořizovaných z vlastního podnětu obce, které nenahrazují územní rozhodnutí. V této výzvě jsme obcím připraveni poskytnout přes 235 milionů korun,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová.

Pokud se třeba v zastavěném území obce nachází vojenský brownfield v podobě kasáren, jehož využití je definováno v územním plánu, regulační plán následně pomůže daleko lépe stanovit možnosti tohoto prostoru pro rozvoj obce.

Projekty je možné konzultovat s kontaktními pracovníky Centra pro regionální rozvoj České republiky v jednotlivých krajích. Kontakty na tyto pracovníky jsou k dispozici na stránkách www.crr.cz/cs/crr/kontakty-iop-irop/.

Na adrese www.dotaceEU.cz/IROP budou zveřejněna Specifická pravidla výzvy pro žadatele a příjemce.

Žádosti o podporu budou přijímány v elektronické podobě v aplikaci MS2014+ na adrese <https://mseu.mssf.cz>.

Harmonogram dalších plánovaných výzev IROP na rok 2015 je k dispozici na webových stránkách www.dotaceEU.cz/cs/Microsites/IROP/Dokumenty.

Řídící orgán IROP, jímž je Ministerstvo pro místní rozvoj, bude k této výzvě v říjnu 2015 organizovat semináře pro žadatele. Bližší informace budou uveřejněny na webových stránkách www.dotaceEU.cz/IROP.

[Tisková zpráva MMR z 16. 9. 2015. Dostupné z: www.mmr.cz]

MMR přizpůsobuje zákony praktickým potřebám

Na 182. Žofínském fóru se dne 8. září debatovalo o stěžejních zákonech, které má v gesci Ministerstvo pro místní rozvoj. Témata nového zákona o zadávání veřejných zakázek a novely stavebního zákona zcela zaplnila Velký sál paláce Žofín.

Z diskuse vyplynulo, že současný zákon o veřejných zakázkách spíše nutí zadavatele hodnotit nabídky zejména podle kritéria nejnižší ceny. Další velká bolest mnohokrát novelizovaného zákona spočívá v rozsáhlé materii, kdy zákon v sobě spojuje jak pravidla, tak složitou metodiku, ve které se zejména menší zadavatelé těžko orientují.

„V novém zákoně chceme eliminovat to co je dnes, tedy soutěžení hlavně na cenu. Důraz musí být na kvalitu. Také jdeme zcela jinou cestou, než na co je naše země zvyklá. Nejprve vytvoříme zákon a následně prováděcí

předpisy a uživatelům zákona nabídneme přehlednou metodiku,“ uvedla na Žofínském fóru ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová a dodala, *„cílem Ministerstva pro místní rozvoj je právě široká metodická podpora zadavatelů. Chceme, aby nová metodika byla názornější, jednodušší a orientovaná na zadavatele.“*

Příprava nového zákona o veřejných zakázkách proběhla velmi otevřeně. Ministerstvo pro místní rozvoj vedlo dialog se všemi subjekty, jejichž fungování zákon ovlivní. Proces vypořádání připomínek, kterých přišlo 3 500, byl velmi složitý. Z původních 1 400 zásadních, jich už zbývá vyřešit 55, které jsou však spíše v rovině politické. Mnozí zadavatelé požadují nejružnější výjimky. Šíření výjimek, tedy postupů mimo zákon, kde chybí veřejná kontrola, však není správná cesta. Do konce října by měl být zákon projednán vládou.

Zajímavostí pak může být, že Evropská komise považuje stávající zákon o veřejných zakázkách jako nejstriktnější v celé Evropské unii. Nový zákon tak dává nejen více možností, ale také přenáší více odpovědnosti zadavatele. *„Zákony by se měly psát tak, aby poskytovaly návod a nepředjímal, že je někdo bude obcházet. Trestry za porušování práva či korupci by měly řešit jiné právní předpisy než ty věcné. Pro města a obce je důležité, aby nová legislativa i metodika byla kratší a úspěšnější a samosprávy měly dostatek informací, aby se ji mohly naučit,“* doplnil Dan Jiránek, výkonný ředitel Svazu měst a obcí ČR.

Co se týká stavebního zákona, Ministerstvo pro místní rozvoj dlouho dopředu zjišťovalo, jakým způsobem se dá zrychlit získávání stavebních povolení. Cílem novely stavebního zákona je, že úspora času má být minimálně sedm měsíců. Mělo by platit, že jedna stavba, rovná se jedno rozhodnutí. Tedy všechna povolení by měla být vydána v rámci jednoho koordinovaného řízení, zakončené tzv. koordinovaným povolením. Eliminovat by se tak měl problém, kdy různé typy staveb povolují různé stavební úřady.

[Tisková zpráva MMR z 8. 9. 2015. Dostupné z: www.mmr.cz]

Přes 9 000 uživatelů používá nový monitorovací systém

MS2014+

Již tři měsíce je v provozu nový monitorovací systém evropských fondů MS2014+, který byl speciálně vytvořen pro stávající programové období 2014–2020. Jeho hlavní výhody spočívají v jednotném uživatelském prostředí pro všechny operační programy a celý proces podávání žádosti je výrazně jednodušší. Už jej využilo přes 9 000 uživatelů.

Nové programové období 2014–2020 je už v plném proudu a žadatelé nezačínají. Po prvních třech měsících fungování MS2014+ systém využívá více než 9 000 uživatelů, což dokazuje, že systém je dobře nastaven. Žadatelé podali skoro 2 500 zkompletovaných žádostí v objemu 76,79 mld. Kč. Celkem je už vyhlášeno 55 výzev ve čtyřech operačních programech.

„Podle aktuálních statistik je zřejmé, že se žadatelé v systému orientují bez větších obtíží. Někteří jsou schopni odevzdat kompletní žádost o dotaci přibližně za hodinu. Evropské dotace jsou stále důležitým zdrojem pro zvýšení životní úrovně českých regionů a žadatelé si toho jsou vědomi, což dokazují aktuální statistiky,“ uvedla Karla Šlechtová, ministryně pro místní rozvoj.

Mezi operační programy, které již vyhlásily výzvy, patří Integrovaný operační program (IROP), OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK), OP Zaměstnanost (OP Z), OP Životní prostředí (OP ŽP). Konkrétně jsou vyhlášeny dvě výzvy v IROPu, 17 výzev v OP PIK, 20 výzev z OP Z, 16 výzev z OP ŽP. Aktualizovaný harmonogram výzev naleznete na stránkách <http://dotaceEU.cz/cs/Kalendar-akci>.

[Tisková zpráva MMR z 27. 8. 2015. Dostupné z: www.mmr.cz]

Ministryně Šlechtová a předseda Svazu měst a obcí Lukl: Chceme zjednodušit systém a pravidla, aby se lidem lépe žilo

O možnostech čerpání z Evropské unie, o podpoře sociálního bydlení, o novém zákoně o zadávání veřejných zakázek či stavebním řízení jednal s ministryní pro místní rozvoj Karlou Šlechtovou předseda Svazu měst a obcí ČR a starosta Kyjova František Lukl. Dohodli se, že se budou pravidelně scházet a společně pracovat na zjednodušení uvedených systémů a pravidel. Tento nově nastavený systém by samospráva mohla efektivně využívat tak, aby lidem usnadňoval život, nikoliv jim ho komplikoval. Šlo o první oficiální schůzku nového vedení Svazu s Karlou Šlechtovou.

„Svaz měst a obcí vnímám jako významného a klíčového partnera a těším se na pokračující spolupráci. Musíme společně pozvednout místní rozvoj,“ uvedla už před jednáním ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová a později dodala: *„Snažím se naslouchat podnětům primátorů a starostů, kteří mají informace tzv. „z první ruky“. I proto často vyjždím do území, abych realizaci pravidel, která na ministerstvu nastavujeme, viděla v praxi, dala vědět, že v nás mají města a obce oporu, a nabídla jim pomocnou ruku. Ať už se to týká evropských dotací, podpory cestovního ruchu, zadávání veřejných zakázek aj.“*

Letos v červnu byly schváleny všechny programy z programového období 2014–2020, z kterých Česká republika může celkem čerpat 24 miliard eur. Výzvy se postupně vyhláší, stejně jako programy přeshraniční spolupráce. Zatím poslední program, vyhlášený o víkendu, se týkal spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko. Připraveno je v něm celkem 186 milionů eur. A koncem července byly vyhlášeny první dvě výzvy z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). Týkají se zvýšení regionální mobility, konkrétně rekonstrukcí, modernizací a výstavby silnic II. a III. třídy a pořízování územních plánů u obcí s rozšířenou působností.

„V zájmu měst a obcí samozřejmě je co nejlépe rozvíjet území, a to i s využitím evropských dotací. Proto jsme rádi, že v kontextu s eurofondy 2014–2020 existují regionální stálé konference, které Svaz inicioval a má v nich významné zastoupení. Mají mít koordinační a také iniciační roli, co se týče vyhlášení jednotlivých výzev,“ říká předseda Svazu měst a obcí ČR a starosta Kyjova František Lukl a dodává: *„Postupně by měly vzniknout jednotlivé regionální akční plány, které zmapují potřeby území, jehož rozvoj by měl být financovaný z evropských i národních zdrojů. Nutné přitom je, aby výzvy byly vyhlášeny cíleně a byl dostatečný prostor i pro středně velká města.“*

„Ministryní jsem trochu déle než je František Lukl předsedou Svazu měst a obcí. Protože ale sám v čele Ministerstva pro místní rozvoj v minulosti byl, ví, jak je to široká oblast,“ říká ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová a dodává: *„V resortu jsem udělala hodně změn, podařilo se mi vytvořit silné a kompetentní ministerstvo ve všech jeho agendách. Připravili jsme nový zákon o zadávání veřejných zakázek, a to v souvislosti s přijetím tří evropských směrnic regulujících oblast veřejného zadávání, nově stavebního zákona, která zjednoduší občanům běhání po úřadech kvůli razítkům, přizpůsobují národní dotace, které spadají do agendy Ministerstva pro místní rozvoj a které už nemohou být v novém programovém období 2014–2020 financovány z evropských dotací a mají na rozvoj regionu pozitivní vliv. Máme co nabídnout a aby to mělo smysl, nabídka musí sledovat poptávku, tedy potřeby území.“*

Na schůzce se debatovalo i o zkrácení vázací doby u bytů postavených za státní dotace. Vznikaly v 90. letech a později s podmínkou, že 20 let od výstavby se s nimi nesmí nakládat. Vzhledem ke společenským změnám a tržnímu prostředí se opatření dá považovat za kontraproduktivní, obcím brání v rozumném hospodaření s bytovým fondem. Svaz chce proto dobu, po kterou se s byty nesmí nakládat, zkrátit. Ministerstvo pro místní rozvoj podnět samospráv podporuje, naráží se však na stanovisko Minister-

stva financí, které říká, že zkrácení není možné bez úpravy zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

„Novela je nyní v legislativním procesu, a protože dřívější připomínka Svazu do ní nebyla zapracována, budeme se zkrácení vazací doby u bytů postavených za státní dotace snažit prosadit v Poslanecké sněmovně. Věříme, že nás v tom paní ministryně podpoří,“ říká předseda Svazu měst a obcí ČR František Lukl.

„S městy a obcemi se jednoznačně shodneme, že je třeba se intenzivně zabývat otázkou bytové politiky a bydlení jako takového. Je to velmi citlivá oblast, vidíme to třeba u seniorů. Proto jsem nechala vůbec poprvé v historii vyhlásit program na podporu komunitního bydlení seniorů v rámci podprogramu Podpora výstavby podporovaných bytů. I když se jedná o pilotní projekt, přišla celá řada žádostí. Alokovaných 160 milionů korun rozdělíme na projekty výstavby bezbariérového bytového domu, ve kterém vznikne komunita obyvatel starších 60 let,“ říká ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová a doplňuje, že cílem projektu je díky komunitnímu způsobu života na principu sousedské výpomoci uchovat a prodloužit soběstačnost a nezávislost seniorů.

Financování je třeba řešit i v souvislosti s připravovanou a velmi diskutovanou koncepcí sociálního bydlení. Má ji na starosti Ministerstvo práce a sociálních věcí a uvádí se v ní, že obce mají na výstavbu nebo při rekonstrukci bytů určených pro sociálně slabé občany čerpat evropské dotace. Pokud by se tak stalo, je podle Svazu nutné, aby se podávání žádostí o dotace zjednodušilo, pravidelně vyhodnocovalo, minimalizovalo se spolufinancování, systém se vyčlenil z principu de minimis a zjednodušilo se monitorování udržitelnosti projektů.

Debatovalo se také o připravovaném zákoně o zadávání veřejných zakázek. Svaz ocenil, že Ministerstvo pro místní rozvoj k němu připraví i potřebnou metodiku a oceňuje vstřícnost resortu při zohledňování praktických podnětů měst a obcí při tvorbě tohoto právního předpisu. V kontaktu bude Svaz a ministerstvo také v souvislosti s možným dotačním programem pro obce na demolice budov v sociálně vyloučených lokalitách či připravované regionální konferenci OSN Evropský Habitat, která se má uskutečnit v březnu 2016 v Praze.

[Tisková zpráva MMR z 7. 8. 2015. Dostupné z: www.mmr.cz]

186 milionů eur je připraveno pro rozvoj česko-saského příhraničí

Jako první program přeshraniční spolupráce byl o víkendu spuštěn Program spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2014–2020. Stalo se tak necelé dva měsíce po schválení Evropskou komisí.

„Všem žadatelům bych ráda popřála štěstí při podávání projektových žádostí a mnoho úspěchů při jejich realizaci. Sama jsem zvědavá, jaké nápadité projekty se v česko-saském příhraničí objeví a propojí tak vztahy na obou stranách,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová.

Žadatelé mohou již nyní podávat své projektové žádosti ve 4 tematických osách:

- přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik,
- ochrana životního prostředí a využití přírodního kulturního dědictví,
- investice do vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení,
- podpora institucionální a občanské spolupráce včetně Fondu malých projektů.

Pro celé programové období disponuje Program spolupráce dohromady 186 mil. eur, z nichž téměř 158 mil. pochází z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Podobně jako v minulém období je programové území na české straně vymezeno Karlovarským, Ústeckým a Libereckým krajem, na německé straně saskými okresy Vogtlandkreis, Zwickau, Krušnohoří, Střední Sasko, Saské Švýcarsko a východní Krušné hory, Bautzen a Görlitz včetně samostatných svobodných měst Drážďany a Chemnitz a dvou durynských okresů Greiz a Saale-Orla.

Čeští žadatelé mohou své projektové záměry konzultovat nejen na zmíněných krajských úřadech, nýbrž také přímo v programovém území během tzv. konzultačních dnů, které poskytují společně pracovníci krajských úřadů Karlovarského, Ústeckého a Libereckého kraje společně s pracovníky Společného sekretariátu se sídlem Drážďan.

Pro úspěšné podání projektových žádostí je žadatelům dále doporučeno seznámit se s programovou dokumentací. Kromě programového a realizačního dokumentu, které upravují zaměření a technické parametry Programu, mají čeští žadatelé k dispozici také „Příručku pro české kooperační partnery – podávání žádostí“, která žadatele seznámí s pravidly nového programu a podrobně provede proceduru podání, kontroly, hodnocení a schvalování projektové žádosti. Její aktuální znění a další dokumenty Programu naleznete na adrese <http://www.sn-cz2020.eu/media/cz/Informace.pdf>

On-line portál pro podávání žádostí je k dispozici na adrese www.sn-cz2020.cz

[Tisková zpráva MMR z 5. 8. 2015. Dostupné z: www.mmr.cz]